

Posudek oponenta
habilitační práce Ing. arch. Lubice Ilkovičové, Ph.D.
Identita architektury průmyslu

Habilitační práce Ing. arch. Lubice Ilkovičové, Ph.D. je zacílena do oblasti, která významně přesahuje pole jednoho typologického druhu, jakým je průmyslová architektura. Je třeba konstatovat, že se jedná o oblast velmi diskutovanou a to nejen v současných souvislostech médií ovlivňované tvorby.

Pokud spojujeme pojem „identita“ s jedinečností, osobitostí, původností, nezaměnitelností, autorstvím, potom se nevyhnutelně musíme dostat do střetu s doktrínou moderny, jak ji chápali průkopníci vytvářející její předpolí. Ta, mimo jiné, pokládá za jeden z cílů svého snažení masovou produkci, která má působit jako nástroj zrodu nové, kvalitní architektury, jejíž hlavní předností je dostupnost všem sociálním vrstvám. Je všeobecně známo, že tohoto cíle mělo být dosaženo právě aplikací průmyslových metod ve stavebnictví. Na rozpor originality, tedy identity autorské architektury, a repetice a proudové výstavby, jak ji chápal např. Walter Gropius a další pionýři moderny, upozornil již v roce 1914 na setkání Werkbundu v Kolíně nad Rýnem Henry van de Velde. Samostatnou práci by si zasloužilo zkoumání důsledků: proč zmíněná doktrína dala na jedné straně vzniknout baťovskému Zlínu, který je stále působivý a který se snažíme pietně zachovat, a na druhé straně bezbřehé panelové výstavbě, ke které se jako architekti raději nehlásíme. Útoky historizující postmoderny vůči dědictví moderny, v mnohém oprávněné, mají jistě svůj počátek i zde. Že se jedná o aktuální téma je zřejmé ze skutečnosti, že sama postmoderna řešení nenašla a až na několik pohrobků vyšuměla do zapomnění.

Autorka tuto situaci vnímá a vědomě ji posunuje do současného kontextu – identita soudobé architektury determinovaná tržním hospodářstvím, kdy se originální koncept stává marketingovým nástrojem. Tento princip se prolíná celou habilitační prací a podle mého názoru je také jejím nejpodstatnějším přínosem. Je zřejmé, že z tohoto pohledu má architektura výroby sloužící konzumu výsadní postavení.

Metodicky je habilitační práce kombinací historického přehledu a analýzy vybraných příkladů, vedoucí k obecnějším závěrům. Tento postup je možno pokládat za adekvátní, má-li být dosaženo podložených výsledků elaborátem, odpovídajícím rozsahem nárokům na habilitační práci.

Vlastní práce je řazena do sedmi kapitol od vymezení pojmu identita, přes její specifika v průmyslové architektuře, určující znaky, subjekty které ji ovlivňují, změny, ke kterým dochází přechodem od industriální k postindustriální společnosti, až po soubor reprezentativních staveb, ilustrující autorčiny teoretické závěry.

Z textu je zřejmé, že autorka ovládá klasickou typologii průmyslových staveb i její vývoj a dokáže ji aplikovat na své téma. Je si vědoma, co pro identitu znamená utváření objektů jednoúčelové a víceúčelové výroby, anonymita univerzálních hal, expresivní působení volných aparatur, nezaměnitelná úloha místa stavby, nadlidské měřítko průmyslových staveb ve vztahu ke svému okolí apod.

Jisté výhrady mám k poněkud generalizujícímu odsudku období průmyslové architektury 70. let, který se objevuje již v úvodním abstraktu („bezejmenná, bezcenná architektura“)

s konstatováním, že oživení nastává až v 90. letech. Zde je třeba připomenout, že na západ od nás v 70. a 80. letech vznikají průmyslové stavby, které vstoupily do učebnic a které přispěly k ustavení nového proudu v architektuře obecně (např. R. Rogers, N. Foster, N. Grimshaw, M. Hopkins). Také u nás se v té době projektuje a staví řada továren na velmi dobré koncepční úrovni (např. z produkce Centroprojektu Zlín) bez ohledu na celkovou impotenci stavební výroby a její vliv na konečný výsledek. Některé našly své místo i na Slovensku. Trpký osud těchto závodů nesnižuje úsilí a kvalitu jejich autorů.

Dále bych pokládal za vhodné, kdyby v souvislosti s tématem identity průmyslové architektury jako součásti marketingové politiky byl akcentován moment historické kontinuity a dochované stavební substance, ke které se ty nejvýznamnější firmy hrdě hlásí. Rok založení té které továrny je důležitým znakem její solidnosti, kterou potvrzuje i péče o architekturu z jejích počátků. Proto řada závodů dbalých své pověsti s nemalými náklady udržuje doklady své dlouholeté přítomnosti na trhu prostřednictvím industriální architektury otců - zakladatelů, která je zcela svébytná a dnes již nenapodobitelná. V práci je uvedena jedna ukázka bez podrobnějšího komentáře.

Za významný klad habilitační práce pokládám shromáždění řady konkrétních příkladů, typických pro zvolené téma. Mimo jiné dokládají velmi dobrou orientaci autorky v soudobé průmyslové architektuře. Vystává ovšem otázka, proč je v závěru práce věnována zvláštní pozornost Holandsku, Švýcarsku a Itálii a poněkud upozaděna je např. průmyslová architektura Německa, industriálního lídra Evropy, popřípadě Velké Británie, jejíž architekti přesadili principy tvorby průmyslové architektury do ostatních stavebních druhů a vytvořili tak novou abecedu identifikující pozdní modernu přelomu 20. a 21. století.

Shrnu-li svůj názor na posuzovanou práci potom rád konstatuji, že je pro obor přínosem a shora uvedené připomínky, spíše náměty k diskusi, nesnižují její hodnotu. Dobrým počinem je již proto, že se zabývá industriální architekturou, která je opět laickou veřejností pokládána za jakési nutné zlo a je, bohužel, opomíjena i na mnoha školách architektury.

Na základě tohoto hodnocení proto doporučuji, aby Ing. arch. Lubici Ilkovičové, Ph.D. byl, v souladu se zákonem o vysokých školách a vnitřními předpisy STU Bratislava, po řádné obhajobě před Vědeckou radou FA, udělen titul docent v oboru Architektura.

V Brně 28. 2. 2013

prof. Ing. arch. Alois Nový, CSc.